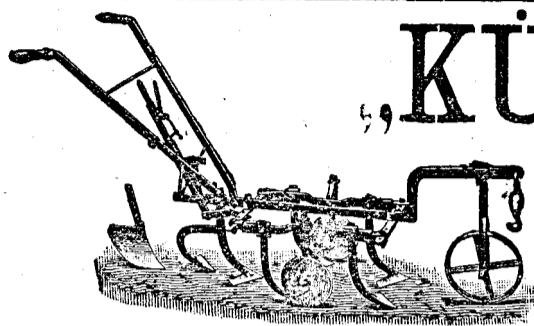

ERDÉLYI GAZDA

XLII. ÉVFOLYAM.

KOLOZSVÁR, 1910 Május 22.

21. SZÁM.

„KÜHNE“

mezőgazdasági
gépgyár r. t.

MOSONBAN

elismert gondos kivitelben szállít: mindennemű egysoros kapálóeszközöket,
Columbia kultivátorokat, Herrmann-kapálókat,

2012

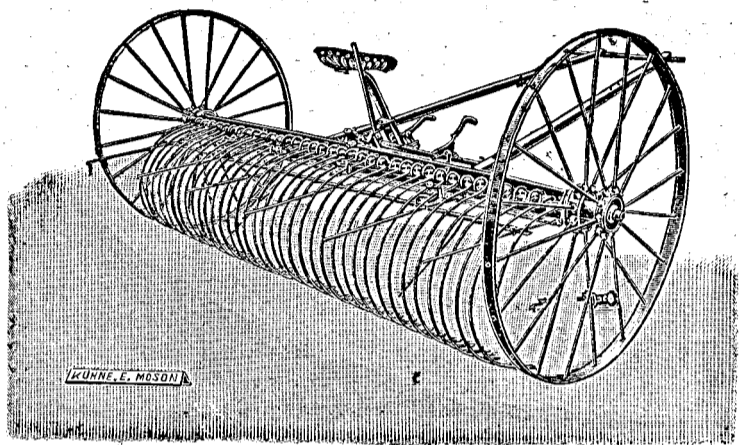
Laass-rendszerű többsoros kapológépeket,
Burgonyamivelőgépeket, Szénagereblyéket,
„OSBORNE“ kévekötő- és marokrakó
arató- és fűkaszaló-gépeket.
Cséplőkészleteket motor- és járgányhajtásra.

Főraktár:

Budapest, VI., Váci-körút 57/a.

Fiókraktár:

Debrecen és Temesvár.

Székely Gazdák Szövetkezeté-nél, Marosvásárhelyt

kedvező fizetési feltételekkel legjutányosabban vásárolt

gazdasági gépeket,

mindennemű gazdasági eszközöket és cikkeket.

Értékesítünk gabonát, magvakat és gyapjút.

Kühne mosoni gépgyára és Mc. Cormick aratógépgyárának

kizárólagos képviselője.

2336

Báró Kemény József Hungaria Gépgyár betéti társaság D E V A.

2023

Gyárt és raktáron tart: Mindennemű mezőgazdasági talajmegművelő és feldolgozó
gépeket. Benzin- és nyersolajmotoros cséplőkészletek minden nagyságban.

Mindennemű stabilmotorokat és gőzgépeket egy lóerőtől ötszázig. Villamosvilágítási és erőátviteli telepek tervezése, kastélyok, gazdaságok
villamos- és acetylen világítási berendezése.

Daráló, őrlő és fűrészmalmok tervezete és építése. — Vizvezetékek és kutak.

Különösen ajánlja modernül berendezett gyárát bármely szerkezetű gazdasági vagy egyéb gépek és autók javítására.

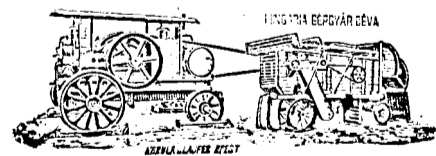
Különlegességei: Hűtőkamrák, jégkészítő telepek, tejgazdaságok és sajtgyárak berendezése, tejgazdasági berendezések
és kamrák javítása. Authogén forrasztások. **Automobil-garage.**

Az amerikai „Milwaukee“ arató és talajmegművelő gépek erdélyrészi vezérképviselője

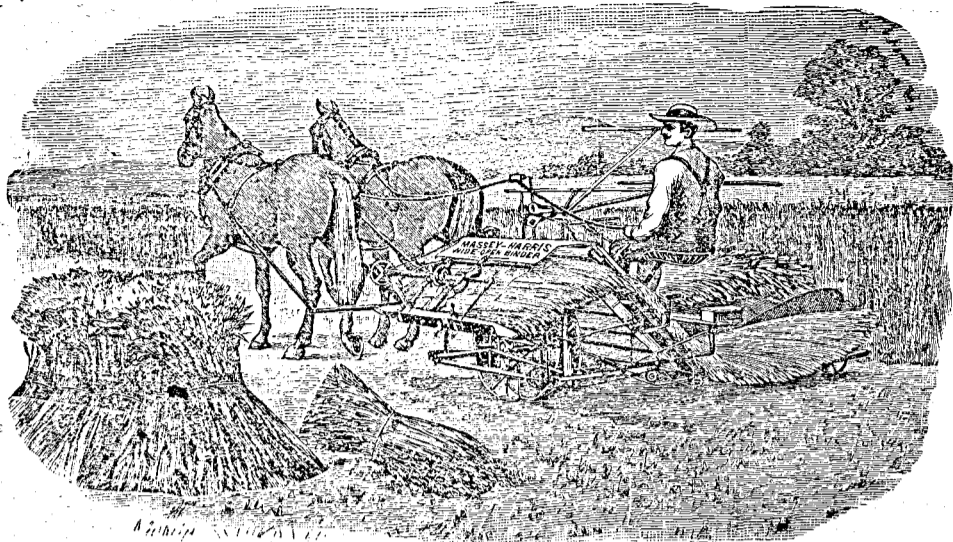
Olcsó árak!

Kedvező fizetési feltételek!

Pontos és szolid kiszolgálás.

Massey-Harris & Co. fűkaszaló és aratógépgyár.

== Toronto Észak Amerika. ==

A világ legmegbízhatóbb gyártmányai.

Arjegyzéket és árajánlatot kívánatra szívesen küld a

2379

Massey-Harris Co. részvénytársaság

BUDAPEST,
V. Alkotmány-u. 23.

A Hunyadmegyei

Első Gőzeke-Vállalat

elvállal két mozdonyu Fowler-féle gőzeke garniturájával Erdélyben tavaszi és őszi bérszántást, ugyszintén rigolozást.

Szerződés kötés esetén szántató kivánságára jó minőségű kőszénről vállalkozó gondoskodik.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Barcsay Andor dr. országgyűlési képviselő,

Budapest, IV. Molnár-utca 11.

2016

Kiszolgált csendőr, vagy gyalogos altiszt nős, alkalmazást nyer

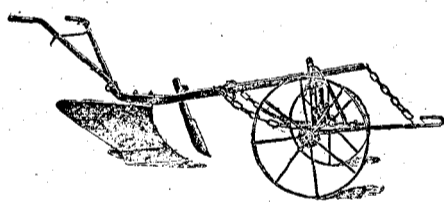
gróf Teleki László ur erdészeténél,

magyar és román nyelv tudása kívántatik.

Bővebb felvilágosítással szolgál:

Szakács Gyula gazdatiszt, Szedinka u. p. Ladamos.

2455

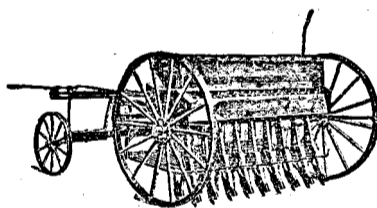
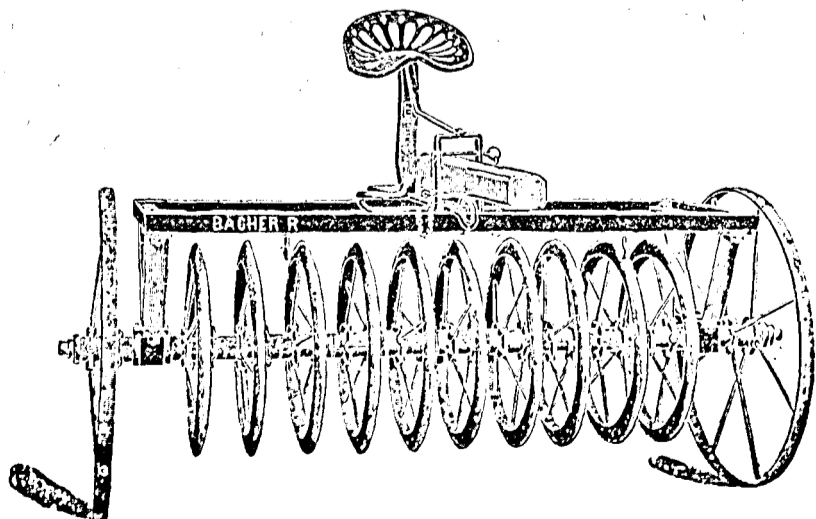
A valódi Bächer-féle törhetetlen fejű

„Acélekék”

ugy a munkateljesítés tökéletességénél, mint kiváló tartosságuknál fogva elsőeknek vannak elismerve

Campbell rendszerű altalajtömörítők, Tárcsás boronák, elismert és egyedül tökéletes kivitelben a magyar gazdasági viszonyokhoz alkalmazva.

Olcsó ár és teljes szavatosság mellett.

A „Melichár“-féle

„Unicum Drill”

a gazdák kedvenc vetőgépe. Pontos szabályozhatóság,

gondos kivitel és tartosság tekintetében egy gyártmány sem versenyezhet vele.

Kormányzó szerkezete és kiürítése meglepően célszerű

és a vele való munkát könnyűvé és akadálytalaná teszi.

Óvakodjunk utánzatoktól.

Bächer-Melichár

Magyarországi vezérképviselő:

== Szücs Zsigmond ==

Budapest, VI. Nagymező-u. 68. sz.

Arjegyzék, árajánlat kívánatra bérmentve.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK
ELOFIZETÉSI ÁR: 1 ÉVRE 12 KORONA,
1/2 ÉVRE 6 KOR., EGY SZÁM 24 FILLÉR.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET-, ERDÉLYRÉSZI GAZDATISZTI EGYESÜLET
ÉS AZ ERDÉLYRÉSZI KERTÉSZETI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ES KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, ATTILA-UTCA 10. SZÁM.
:: A LAP TELEFON SZÁMA: 158. ::

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

A magyar föld legyen a magyaroké.	257
Mezőgazdasági szakoktatás Franciaországban. <i>Dr. Hóry András. II.</i>	258
A magyar borsos mentha értékéről. <i>Dr. Irk Károly. II.</i>	259
A takarmányrépa termesztése. <i>Gáspár József. VIII.</i>	260
Kisebb szakközlemények.	261
Kormányintézkedések.	261
Vegyes közlemények.	262
Hirdetések.	

A magyar föld legyen a magyaroké.

Közönséges az a panasz, hogy Magyarországon a földbirtokmegoszlás egészségtelen, mert aránylag kevés föld van a nép kezében, de tulsok a nagy birtok.

Egyes vidékekre nézve helyt áll ez az állítás, ám az egész országot tekintve nem olyan rossz a helyzet, mint a hogyan azt kiszínezni szokták.

Mert igaz ugyan, hogy az 1895-iki statisztikai felvétel szerint a 100 holdon aluli birtokokra mindössze 19 millió katasztrális hold esik, 100 holdon felüli birtokokra pedig 17 millió katasztrális hold, eszerint a kisgazdák az összes területnek alig több mint felét bírják. Ez után a szám után nagyon rossz benyomást nyerünk a birtokmegoszlásról.

Tekintetbe kell vennünk azonban, hogy ugyyszólván az összes erdőség és a nemtermő területek nagy része a nagybirtokhoz számít. Ha ezeket a mezőgazdaságilag használhatatlan területeket levonjuk, azt látjuk, hogy a 100 holdon aluli kisgazdák kezén van 18 millió k.-hold, a 100 holdon felüli gazdák kezén van 11 millió k.-hold mezőgazdaságilag használható terület. Ez a két szám már valamivel jobb képet ad a helyzetről.

Azonban a mezőgazdasági szempontból legértékesebb terület a szántóföld. Az összes területből 1895-ben 20 millió hold volt a szántó és ez így oszlott meg:

A 100 holdon aluli birtokokra esett

13 millió hold, a 100 holdon felüli birtokokra esett 7 millió hold.

Az utolsó 15 év alatt legalább másfélmillió hold jutott a kisgazdák kezébe és így ma a szántóföldnek legalább háromnegyede kisgazdáké és csak egy negyede jut a 100 holdon felüli birtokosoknak. Országos átlagban tehát a szántóföld megoszlása nem hogy rossz volna, de a kisüzemeknek kedvez.

A birtokmegoszlás aránya azonban megyéről megyére változik. Így például az összes mezőgazdasági területből esik a nagybirtokra Árvában 1%, Máramarosban 4%, Nagykovácsiban 1%, Szegedben semmi, Csikban 1%, Udvarhelyben 2%, Fejériben 53%, Somogyban 44%, Szabolcsban 39%, és így tovább. Egyik vidéken az a baj, hogy tulong-tul sok a törpebirtok és a szétforgácsolt területeken nem fejlődhet ki erős gazdatársadalom és hátramarad a mezőgazdasági termelés. Más helyen a nagy kötött birtokok utját állják a nép terjeszkedéseinek.

Általában nagy baj az, hogy a független középbirtokosság tönkrement s vezető szerepe sok helyt még maig is betöltetlen.

Végül birtokvásárlások révén megdöbentő mértékben foglaltak tért nálunk idegen állampolgárok is; közel harmadfél millió hold föld jutott már kezükre, pedig a magyar földet meg kellene őrizni a magunk vére számára, a mi nemzedékünk terjeszkedésének alapjául.

Ezt a sokféle bajt természetesen nem lehet kigyógyítani egy és ugyanazon orvossággal. Az az intézkedés, mely egyik helyen nagyon jól beválik, a másik helyen csak rontana a helyzeten.

Itt talán becsületesen keresztülvitt birtokfeldarabolással segíthetünk a bajon, máshelyen gazdasági vagy nemzeti szempontból a telepítés indokolt; vannak ismét esetek, mikor bűn volna szétarabolni a középbirtokot, inkább újak alakítására kell törekednünk. Az az intézkedés, mely egyik helyen orvosság, másik helyen méreggá válhat.

Abban tehát könnyű megegyeznünk, hogy szükségesnek tartjuk a bajok orvos-

lását, szükségesnek tartunk egy birtokpolitikai törvényt, mely nemzeti, társadalmi és gazdasági szempontból kívánatos irányba terelje a fejlődést. De hogy milyen legyen ez a birtokpolitika, arra nézve már többféle az egymással szemben álló követelés, ami az elmondottak után igen természetes.

Az agrárprogram szerint a birtokpolitikai törvénynek olyannak kell lennie, mint a jó gyógyszernek, melyben minden betegségnek meg van az orvossága, de minden betegnek csak a megfelelő orvosságot adja ki.

Könnyíteni kell a törvénynek a parcellezást ott, ahol az közérdekű, de viszont védje meg a népet a parcellázási uzsora ellen, mellyel már annyi száz és ezer embert tettek tönkre.

Senki se kívánja új hitbizományok létesítését, sőt kívánatos, hogy fokozatosan a létezők is felszabaduljanak. De viszont kívánatos, hogy az egészséges kisbirtok ne aprozódjék fel, hogy az apáról fiúra szállhasson megosztatlanul. Evégből örökösödésről szóló törvényünk módosításra szorul.

Védekezünk kell a földbirtok tulságos szétforgácsolódása ellen, nehogy a magyar föld olyan apró területekre tagozódjék, melyeken képtelen egy család megélni, csak tengeti életét és tehetetlenségével akaratlanul is apasztja a nemzeti jövedelmet.

Kívánjuk a járadékelv megvalósítását. Ez a járadék rendszer azt jelenti, hogy erre illetékes pénzügyintézet megváltja a tulterhelt gazda birtokát, aki bizonyos járadék fizetése ellenében továbbra is azon a birtokon gazdálkodhatik, adósságainak kifizetése után visszamaradó pénzével felszereli a birtokot s jogában áll azt visszavásárolni, a vételár tetszés szerinti időben való törlesztésével. Ez az egyedüli gyakorlati módja annak, hogy az eladósodott birtokos mint bérlő ujult erővel munkához láthasson és visszahódíthassa apái földjét.

Helyesen kívánja a agrárprogram különösen a földbérlőtársulatok támogatását. Csak a községek kezén mintegy 14 millió hold kötött birtok van. Teljes erővel segítenünk kell a törekvő földmivéseket és némi vagyont szerzett munkásokat, hogy ezen az

Minden gazdának, aki műtrágyát használ,
szüksége van modern, szabatosan működő

MŰTRÁGYASZÓRÓ GÉPRE

Elsőrangú gyártmány kizárólagos képviselője a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE
BUDAPEST, V., Alkotmány-u. 31.

óriási területen mint bérlők helyet foglalhassanak s egymással szövetkezve, jóakaratu irányítás és támogatás segítségével önállósághoz és vagyoni jóléthez juthassanak. Bizonyos, hogy a nagybirtok üzemi kihasználásának is legbiztosabb és legjövendőbb módja az apróberlet, amellyel, hogy a föld népét megköti s visszatartja a kivándorlástól. Ennek a rendszernek fejlesztése jobbaink figyelmére és lelkesedésére méltó feladat.

Szükséges végül, hogy idegen birtokvásárlók ajánlatával szemben a magyar államnak adjunk elsőbbséget, mert végre is a mi apáink szereztek ezt a földet és a mi fiainknak van ahhoz a legtermészetesebb joguk.

Ezek az elveken kell felépíteni a gazdaprogramm által sürgetett földbirtokpolitikai törvényt. A törvény céltudatos és igazságos alkalmazása érdekében pedig együtt kell dolgoznia a kormánynak a gazdaságsadalommal.

A mezőgazdasági szakoktatás Franciaországban

Az „Erdélyi Gazda” számára írta: Dr. Hory András.

Paris, 1910. május 1.

II.

A *Écoles nationales* kategóriájába tartoznak továbbá a Lyon-i, Alfort-i és Toulouse-i országos állatorvosi iskolák. Tekintettel az egészségügyi kérdések nagyjelentőségére, ezekben az intézetekben az oktatás négy évig tart.

A középfokú gazdasági oktatást Franciaországban az *Écoles pratiques d'agriculture* — a gyakorlati gazdasági iskolák szolgálják, melyek mintegy közép helyet foglalnak el az előbb tárgyalt *Écoles nationales* és a *Fermes-écoles* között, melyekről alább fogok részletesen szólni.

Az *Écoles nationales*-ban, mint láttuk főként az elméleti ismeretekre fektetik a fősúlyt. Ezzel szemben az *Écoles-pratiques*-ban elmélet és gyakorlat körülbelül egyensúlyban vannak. Végül a *Fermes écoles*-ban, melyek az elemi gazdasági ismeretek terjesztését vannak hivatva szolgálni, az oktatás kizárólag gyakorlati.

Az *Écoles pratiques* nincsenek egyöntetűen szabályozva, szervezetük egymástól eltérő és a vidékek gazdasági igényei szerint változó. Az iskolák magok állapítják meg szervezetüket, a tanulmányi rendet, a tanítás módját különös tekintettel a környék mezőgazdasági viszonyaira. A gabonatermő vidékeken főleg a gabonatermelésre, másutt az állattenyésztésre, a tejgazdaságra, szőlőművelésre, illetve kertészetre fektetik a fősúlyt.

Az iskolákba való belépés rendszerint itt is versenyvizsga alapján történik. Mindenik intézet conviktussal van ellátva, de vannak bejáró növendékek is. Az ellátási- és tandíj 400—600 frank között váltakozik. Olcsóságuk nagy előny, mert hozzáférhetővé teszi azokat a kisgazdák fiainak is, s így lehetővé válik egy igen széles népréteg gazdasági oktatása. Igen sok tandíjmentes illetve állami ösztöndíjban (*bourse*) részesülő is van. A növendékek rendszeren a középiskola négy alsó osztályának elvégzése után 14—15 éves korukban lépnek be az intézetekbe.

A tanfolyam jelenleg két vagy három éves. Azonban a földművelésügyi miniszterium illetékes szakosztályában szerzett értesüléseim szerint a tanfolyamokat a lehetőségig rövidebb időtartamra fogják szorítani. Kétségtelen ugyanis, hogy a három évig tartó tanfolyam alapos kiképzésben részesíti az ifjúságot, viszont azonban az is elvitázhatatlan, hogy szegénysorsu szülők nehezen nélkülözhetik fiaikat három hosszú éven át épen abban a korban, mikor már hasznos szolgálatokat tehetnének az otthoni gazdaságban. Már is vannak gyakorlati iskolák, hol a tanfolyam csak egyéves.

A tanulmányi rend, mint említettem nagy eltéréseket mutat az egyes iskolák szerint. Általában jellemző azonban, hogy az elméleti és gyakorlati leckékre szánt idő egyenlő tartamu. A reggeli és délelőtti órákban elméleti oktatásban részesülnek a hallgatók, a nap hátralevő része gyakorlati ismeretek elsajátítására szolgál. E célra minden iskolának külön gazdasága van, melyek kiterjedése igen változó. Néhol 200—350 hektár terület is tartozik az iskolához, más helyeken pedig csak 5—10 hektár. A nagy átlagot tekintve az intézetek mintegy 80 hektár területtel rendelkeznek. Az oktatás kiegészítésére szolgálnak a környék nagyobb gazdaságainak megtekintése és tanulmányozása céljából rendszeresen eszközölt kirándulások is. A különböző gazdaságok összehasonlítása, a művelési módoknak, a mezőgazdasági problémáknak főleg az elért eredmények szempontjából való vizsgálata előnyösen hozzájárul a növendékek gazdasági ismereteinek fejlesztéséhez.

Az intézetből kikerülő növendékek a törvényhozó tendenciája szerint többnyire magok is gyakorlati mezőgazdák válnak. Egyrésztük azonban magasabb szakképzettség elnyerése s további tanulmányok céljából az *Écoles nationales*-ba lép.

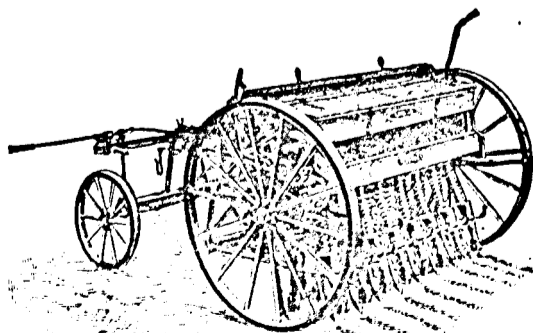
A francia gyakorlati mezőgazdasági iskolák kitűnősége ma általánosan elismert tény, a mit legjobban bizonyíthat az a körülmény, hogy a külállamok kormányai évenként szakfőfiakat küldenek ki szervezetők s főleg az

oktatás módjának tanulmányozása végett. Az *Écoles pratiques* mintájára Svájcban, Olaszországban, Portugáliában, Belgiumban igen sok gyakorlati gazdasági iskolát állítottak fel az utolsó évtizedben s azok szaporítását célozzák a mezőgazdasági körök Angliában is. Ujabban a mezőgazdaság industrializációjának előtérbe nyomulásával a mezőgazdasági ipari kérdésekre is nagy súlyt fektetnek ezekben az intézetekben s a növendékek ebben az irányban is alapos kiképzést nyernek — természetesen az iskolák jellegének megfelelő gyakorlati alapon s ez a körülmény igen érthetőleg csak fokozza jelentőségüket.

Szerény véleményem szerint Franciaországban a mezőgazdasági szakoktatás terén — ezeké a gyakorlati iskolaké a jövő. Ezt bizonyítja rohamos fejlődésük és az iskolák számának emelkedése is: 1870-ben egyetlen gyakorlati iskola sem volt még Franciaországban. Jelenleg 36 működik s a földművelésügyi kormány jelenleg is új hasonló tanintézetek felállítását tervezi.

Az utóbbi években különösen a női háztartási gazdasági intézetek felállításának s általában a női gazdasági szakoktatás szervezésének kérdése foglalkoztatja Franciaországban az irányadó köröket. Általánosan ismeretes e kérdés nagy jelentősége s az irányzat helyessége, amely a nőket az egészségtelen városi foglalkozások helyett visszavezeti oda, abba a milieube, melynek szolgálatára természetszerűleg hivatva vannak. A magyar földművelésügyi kormány is rég belátta már e kérdés fontosságát s annak helyes megoldására törekszik a rendelkezésére álló eszközök felhasználásával. Helyes volna azonban a nők gazdasági szakoktatás módját tanulmány tárgyává tételni akár Franciaországban, a hol e téren már igen szép eredményeket értek el különösen a vándor gazdasági iskolák beállítása óta — vagy Belgiumban, hol talán legfejlettebb ez az intézmény.

Franciaországban jelenleg három háztartási-, gazdasági iskola u. n. *Écoles ménageres agricoles* működik u. m. Karliverbén, Monastier-sur Gazelle-ben és Coëtlogonban. A Karliveri iskola célja, hogy a kisgazdák leányainak a tejgazdaságban megfelelő kiképzést nyújtson. A bennlakási és tandíj 400 frank évente. Vannak bejáró növendékek is kik 50 frank tandíjat fizetnek, valamint tandíjmentesek is. A felvételhez a betöltött 14 év szükséges és a szülői beleegyezés. A felvétel itt is versenyvizsga alapján történik. Az oktatás gyakorlati és elméleti. A gyakorlati oktatás főként a sajt- és vajkészítésre, kézimunkára, szoros értelemben vett háztartásra, konyhai ismeretekre, baromfi-tenyésztésre vonatkozik. A gyakorlati ismereteket kiegészíti a szükséges elméleti oktatás,

Szab., „Rekord II.” sorvetőgép

A losonci gazdasági gépgyár gyártmánya.

Sorba vet — sorba trágyáz!

Allamgépgyári legújabb szerkezetű göcsesplókeszletek, benzínmotorok, resicai acélek, Kalmár-féle rosták és egyéb talajművelő eszközök.

Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket.

A Magyar Kir. Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége
V., Budapest, Váci-körút 32. szám.

amely az említett kérdéseken kívül még az általános műveltséghez tartozó ismeretekre is kiterjed. Alapos oktatást nyernek a növendékek újabban az egészségtanból és a baleseteknél nyújtandó első segínyt illetőleg is.

Kiválóan szervezett intézet a Monastier-sur-Gazelleben 1902-ben felállított »Écoles ménagère agricole et de laiterie« is. A tanfolyam egy éves, de azok részére, kik magokat bizonyos kérdésekben tökéletesíteni óhajtják, egy második kiegészítő tanfolyam is van beállítva. Ezekben az intézetekben mindenütt meglepő a tisztaság és rend. Berendezésük praktikus, modern. A növendékek kissé apácaszerű csinos egyenruhát viselnek.

Az állandó női háztartási iskolák mellett igen nagy jelentőségre emelkedtek az u. n. »Écoles ambulantes ménagères agricoles« női háztartási, gazdasági vándor iskolák. A kiválóan praktikus oktatás, az elért eredmények s az iskolák fentartásához szükségelt anyagi kiadások elenyészően csekély volta folytán teljes mértékben megérdemli ez az intézmény ugy a belföldi, mint a külföldi szakkörök elismerését. Működésükről egy más alkalommal lesz szerencsém részletesen szólni.

Befejezésül még a legalsófoku gazdasági szakoktatás szervezetével kívánok pár szóban foglalkozni.

Az elemi gazdasági oktatást Franciaországban az u. n. *Fermes écoles*, tanyai iskolák intézménye van hivatva szolgálni. Rendeltetésüket az 1848. évi október 3-iki törvény a következőkben körvonalozta: »A tanyai iskolák gazdaságok, melyekben a gazdálkodók köréhez tartozó növendékek ingyenesen vétetnek fel. Ők végzik az összes mezőgazdasági munkákat s ennek ellenértéke fejében teljesen ingyenes gyakorlati gazdasági kiképzést, oktatást nyernek.« Felállításukkal nagyjában azt a célt kívánta szolgálni a törvényhozó, amely a magyar földmivesiskolák létesítését motiválta.

Céljuk tehát nagyobb gazdaságok részére megfelelő képzettséggel és gyakorlati ismeretekkel rendelkező gazdatiszteket, munkavezetőket, felügyelőket kiképezni, továbbá a kisgazdák fiait, kiknek a körülmények az *Écoles pratiques* végzését nem engedik meg, mint leendő gazdákat a praktikus gazdálkodásra kitanítani.

(Vége köv.)

A magyar borsos mentha értékéről.

(Közlemény a m. kir. gazdasági akadémia kísérleti gyógynövénytelepe kémiai laboratóriumából.)

Irtta: Dr. Irk Károly.

II.

Oroszország az újabb időben kezd nagyobb mértékben fellendülni s különös figyelemmel kísérendő éppen a magyarországi termelés szempontjából is, mennyiben térhódítása, ami eddig

megszerzett s szép kilátással kecsegtető tereink ellen irányulhat éppen közeli fekvése miatt is.

Olaszország főleg hazai fogyasztásra termel s ezért magasabb beviteli vámmal védi az egyes termékeit (illóolajokat stb.).

Hazánkban is csak újabb időben kezdik termeszteni. s a melynek egy része mint fosztott áru kerül drogueriákba, gyógyszerárakba, más része pedig szárasan megszáritva külföldi illóolaj gyárakba, s most már egyrésze amióta a hazai illóolaj-iparunk is fellendülőben van: a hazai gyárakba is. Hazai gyártelepeink közül nevezetesebbek: a Laib-Rezső aetherikus olajgyára Böösön (Pozsony m.), valamint a Dr. Szki-csák Jenő és Heumann testvérek illóolaj gyára Privigyén. — Termelési helyei: Makó (Pintér Miklós), Csári Agnelli József, Nyitra m.), Ráczalmás, Komárom, Aranyos Polyán, Szilbács, Lugos, Kolozsvár, Dicsőszent-Márton, Nád-Udvar stb.

Összefoglalólag a világ egész évi borsos menthaolaj termelését — illóolajban kifejezve — circa 200,000 kg-ra tehetjük, mely az egyes államok között eddig a következőképen osztott meg:

Észak-Amerika	ca 90,000 kg.
Japán	» 70,000 »
Angolország	» 9,000 »
Franciaország	» 3,000 »
Németország	» 800 »
Olaszország	» 600 »
Oroszország	» 1,200 »
Különböző államok	» 400 »

Összesen ca: 175,000 kg.

Az olajok előállítására vizgőzzel való lepárlás utján készül, s egyes államok, meggyarak szerint több-kevesebb lényegtelen változtatástól eltekintve — megegyező. A japán termelő vasüstökben és fakádakban párolja le saját telepe mellett a száritott növényt s a menthol kristályt megfelelő szekrényekben kifagyasztva ládába csomagolva mindjárt forgalomba hozza, vagy pedig megtisztítás céljából még előbb a nyers termék gyárakba kerül.

Amerikában előbb rendes rézüstökből történt a lepárlás direkt tüzeléssel, csak 1846-ban midőn belátták, hogy minden viszony kedvezett e növények termelésének, tértek át egyes termelők s lepárlók — a gőzzel való lepárlásra. Ez által emelték a napi hozamot 5, sőt 6 szorosra, amennyiben a régi rendszerű üstökben egyszerre csak 15 Pfd. olaj volt nyerhető míg, a gőzzel való lepárlásnál, hol a gőz fedett s az illető növénytel telt fakádakon halad keresztül magával ragadván a növény leveleiben levő illóolajat: kevés költségtöbblettel 75 — 100 Pfd. olaj nyerhető egyszerű destillálással.

Az eljárás e helyeken oly módon történik, hogy a rendszeren deszkából készült 2 oldalról nyitott, vagy teljesen zárt szinben, vannak felállítva a növény lepárlására szolgáló zárt fakádak, melynek alsórésze a gőz bevezetésére

szolgál. A megtöltése oly módon történik, hogy a kád fenekére fölé egy ugyanolyan nagyságú erős rostaszerkezetű, lyukacsos feneket helyeznek közel hozzá s a mely felülről láncokon függ le a kádba. Erre minden egyes kádba egy munkás behányja a száras növényt s egy másik munkás bent a kádba (hasonlóan a szőlő kitaposásához) a növényt betapossa; — időnként gőzzel ovatosan a növény — a jobb helykihasználás miatt — meglesz nedvesítve s újra taposva. A megtöltés után a kád le lesz légzáróan csukva és kezdődhetik a lepárlás. A gőzt kisebb vagy nagyobb gőzfejlesztő kazánok szolgáltatják melyet vagy a termelők tartanak erre a célra, vagy egyes destillálók szállítanak kisebb termelőktől termelőkhöz meghatározott díjazás fejében — a növények lepárlására. A kádak kiürítése a láncos szita fenekének folytán igen megvan könnyítve.

Ami most már az illóolajok értékét s vele egyetemben tehát a növény értékét is megadja: az illóolajnak physikai és chemiai állandói, mely hasonlóan a tápszerekhez jól körülhatárolt érték-számok között variál. A physikai állandók között az érték megítélésénél szerepelnek, az illető illóolaj fajsulja, optikai forgatóképessége, fénytörési szöge, oldhatósága stb. míg a chemiai módszerek között az illető illóolajra jellemző vegyület pontos mennyiségének a meghatározása jön elsősorban tekintetbe. Igy pl. jelen esetünkben a borsos menthaolajnál a menthol főleg.

Ez alapon röviden közlöm a magyar borsos menthákön végzett kísérleteim határértékeit, kapcsolatban az idegenekre már megállapított s elfogadott számokkal.

Physikai állandók. a) Fajsúly:

Angol:	0.900—0.9100
Amerikai:	0.91—0.92
Japán:	0.895—0.900
Szász:	0.900—0.915
Német:	0.899—0.930
Francia:	0.918—0.920
Orosz:	0.905—0.910
Olasz:	0.911—0.926
Magyar:	0.90142—0.91918.

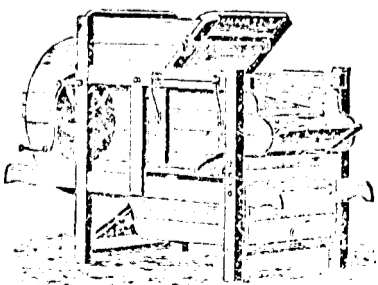
b) Optikai forgató képessége:

Angol:	— 22°-tól — 33°-ig
Amerikai:	— 25° » — 33° »
Japán:	— 30° » — 42° »
Szász:	— 25° » — 33° »
Német:	— 27° » — 33° »
Francia:	— 5° 51'-tól — 8° 20'-ig
Orosz:	— 17°-tól — 22°-ig
Olasz:	— 13° » — 18° »
Magyar:	— 26° 72'-tól — 32° 38'-ig.

c) Oldhatóság:

Angol:	3—5 cm ben	—	—
Amerikai:	nem	—	1/2 ben o.
Japán:	3—5 cm-ben	—	—
Szász:	3—5 » »	—	—

70%-os alkoholban oldódik 80%-os alk. old. 90%-os alk. old

Minden gazdaságban nélkülözhetetlenek

az „Európa“-szerte első helyen elismert kitünő szerkezetű és legolcsóbb, a gazda minden követelményeinek legjobban megfelelő „EREDETI KALMÁR-ROSTÁK“ Ez évi újdonságainkról szíveskedjék ingyen árjegyzéket kérni.

KALMÁR ZS. és TÁRSA Hódmezővásárhely

Különleges termény tisztító gépgyár és vasöntöde

ERDÉLYRESZI VEZERKÉPVISELET SZÉKELY GAZDÁK SZÖVETKEZETÉ
Marosvásárhely, Székelyudvarhely és Sepsiszentgyörgy.

70%-os alkoholban oldódik 80%-os alk. old. 90%-os alk. old.

Német:	—	—	—
Francia:	nem oldódik	—	—
Orosz:	—	—	—
Olasz:	—	—	—
Magyar:	3—5 cm-ben o.	2-ben o.	1/2-ben o.

Chemiai módszerek, Menthol tartalom. Ez a kolozsvári gazdasági akadémia gyógynövény telepén termelt növényből általam lepárolt olajban határozatván meg, a következő:

Ester menthol	Össz menthol	Szabad menthol
10·25%	58·4%	48·15%

A gyógynövények értékének meghatározásához még hozzájárul mint fontos tényező az illető gyógynövényben levő s a ható értéket képviselő anyagnak a mennyisége, hogy t. i. mekkora az illető növény száraz vagy élő állapotban levő kiadósága, kiadó képessége. Erre vonatkozólag vizsgálataim összehasonlítólág az amerikaival és némettel a következő eredményt. adták:

Amerikai ad: 0·67% illóolajat.

Német {nyersen ad: 0·1—0·25% illóolajat.
{szárazon » 0·5—1·5% »

A hazai viszonyaink közt termelhető pedig az eddig végzett vizsgálatok alapján az alábbi helyeken a következő százalékos mennyiséget mutatják:

Aranyos-Polyán (Szarlevél)	1·112%
Szilbács	1·1172%
Lugos	1·2746%
Makó	1·284%
Csikos kert (Kolozsvár gazd. akad.)	0·862%
Komárom	0·9332%
Algyógy (levél)	1·4306%
Botanikus kert	1·364%
Átlag:	1·17%

Vagyis végkövetkeztetésül a fentiek alapján tekintetbe véve még az illető olaj szagát és ízét is, legközelebb az amerikai olajhoz csatolhatjuk a magyar borsos menthát és aetherikus olaját, a melyet azonban, eddigi vizsgálataim alapján oldhatóságát és kiadóképességét véve tekintetbe, felül is mul. A hazai gyógyszerkönyv *Pharmakopoea Hungarica III.* határértékeinek megfelel s ott az idegenek helyett használható is, amennyiben 70%-os alkohol 3—5 teifogatában oldódik, valamint a 90%-os 1/2, térfogatában s már a physikai állandói is teljesen megfelelnek. A hazai növények közül különösen az Aranyos-Polyáni volt iz és szag, valamint egyéb állandói folytán meglepő jó, sajnos, hogy kevés levén a beküldött anyag, bővebben a vizsgálatokra nem térhettem ki, de az előkísérletek is az erdélyi gyógynövény termelésre nézve kedvező viszo-

nyokat (klíma, talaj stb.) jósolnak; — utána Szilbács és Makó következtek stb.

A növény levelei teljesen elsőrendű minőségben a drogisták előtt mint „Electa No. O.” még jobban értékesülnek, mint lepárlásra bocsátva, amint az a növény üzemi értékével s termelésével részletesen foglalkozó munkából is (Páter Béla dr.: A gyógynövények termesztése) világosan kitünik.

Hogy az ország többi részein s Erdély egyes vidékein mily értékű borsos, mentha vagy más értékes gyógynövény termelhető, a kolozsvári m. kir. gazdasági akadémia kísérleti gyógynövény telepén végzett folytatólagos kísérleteink alapján fogjuk meghatározni.*

(Vége.)

A takarmányrépa termesztése.

Gáspár József.

VIII.

A magvak érésakor, mely már szeptember hó elején kezdetét veszi, megbarnulnak, ha ez a barnulás a legszélső ágakra is kiterjed s egy zöld mag sem található az ágakon; hozzáfogunk a leszedéshez. Ha kicsinyben — egy kat. holdon alol — termeljük a magot, nem lesz szükséges az ágak megszáradását is bevárni, hanem ha a magvak mind megbarnultak, ha még zöld ugyan az ág, kézzel lehorzsoljuk a magot, s vékonyan kiterítve a napon vagy padláson megszáritjuk. Ha azonban nagyobb területen természetünk magot, a szedésnek az a módja nemcsak költséges, de kivihetetlen is. Nagyobb területen bevárjuk míg az anyarépa valamennyi termőága megszáradt s csak azután fogunk a szedéshez. Az érett bokrokat metsző ollóval vagy kacorral vágjuk le, s két rudra kifeszített ponyván vagy zsákon, mint a milyeneket a cséplésnél a polyva hordásához is használni szoktunk, szállítják a csűrbe vagy pajtába, fészerbe stb. ahol a kicséplését annak idején végezni fogjuk. A mag szedésénél és hordásánál ez az elővigyázat pontos betartása azért szükséges, mert a magnak a fejlettebb, a nagyobb, tehát éppen a legértékesebb része az ágakról a pusztára érintésre is lepereg. A répamag nem egyszerre érik, a közvetlen egymás mellett levő bokrok között is előfordul, hogy az egyik teljesen megérett, míg a másik még majdnem egészen zöld; e miatt a szedést nem egyszerre eszkö-

* Részletesen: A Kísérletügyi Közlemények 1910. évi folyamából.

zöljük, hanem fokozatosan, a mennyi naponként megérik, azt mindennap leszedjük,

Ha kicsinyben természetjük a répamagot, a mint szedjük az egyes töveket, mindjárt le is fejtjük — fakarddal lehorzsoljuk a magvakat. Ha nagyban természetjük a magot, így igen sokba kerülne a mag elválasztása, a midőn is az érés sora szerint levágjuk és kékébe kötjük a termést s padlásokra, gorékbba, fészerekbe helyezük addig, míg az egész termést learattuk, azután a cséplőgéppel a magot kicsépeljük.

Éréskor sok magot kivernek a verebek és pinytek, mely előbbiektől csak úgy védelmezhetjük meg, ha olyan helyen természetjük a répát — falutól, fás-, berkes helyektől távol — hová verebek nem szoktak ellátogatni.

A kicsépelte répamagot szeméttől, gaztól, a termőágak törmelékétől jól meg kell tisztítani, mely alkalommal a fejletlen, apró magvak is kirostálандó. A kitisztított magot míg tökéletesen kiszárad vékonyan kell a magtárba elteregetni s gyakran forgatni; ha kiszáradt vastagabban garmadázhatjuk, halmozhatjuk össze, de akkor is száraz szellős helyen tartjuk. Ha mindezeknek a feltételeknek eleget teszünk nem ad aggodalomra okot a mag csirázóképessége sem az impregnálásra nem lesz szükség.

A répa virágai a szél és a rovarok útján, melyek sűrűn szokták látogatni, a keresztezésnek vannak kitéve, ezért óvakodjunk két fajtát közel egymáshoz vagy pláne keverten természetni, mert akkor hiába válogattuk akár milyen alaposan meg az anyarépakat a termésben mégis értéktelen korcsot kapunk.

A termés az időjárás, a talaj termőereje és a művelés szerint 4—12 métermázs között ingadozik kat. holdankint. Az árak 10 évi feljegyzésem szerint 60—200 korona között hullámoztak métermázsankint. Az évi nyers bevétel a 10 évi átlagban 500 koronát tett kat. holdankint melyből, ha a viszonyok szerint váltakozó legnagyobb 200 korona termelési költséget leütünk, az évi tiszta jövedelem átlag kat. holdankint 300 korona. Ha pedig nagy termés, vagy magas árak ütnek be, 520 koronára is felemelkedik a kat. holdankénti tiszta jövedelem.

Répa fajták.

Jelenleg a magkereskedésben forgalomban levő s ennek alapján természetés alatt levő takarmányrépa fajták: a *Mammuth*, *oberndorfi*, *eckendorfi* és az *olajbogvó alaku*.

A *Mammuth*-nak kétféle változata u. m. a *sárga* és a *vörös* természetű; hosszukás,

Magyarországban mindenféle talaj- és terepviszonyok között sokszorosan kipróbált

2384

MAGÁNJÁRÓ-MOTOR

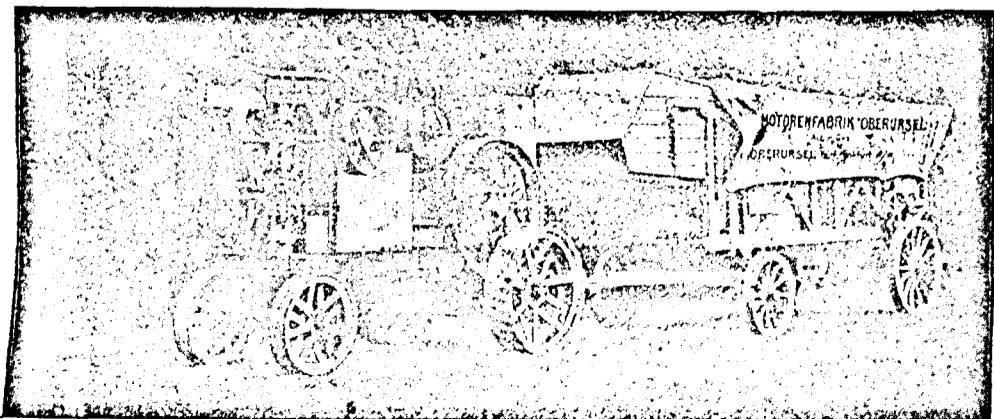
tökéletes gyártója:

Oberupseli Motorgyár r.-t.

Bécs, VI/2., Gumpendorferstrasse 72.

Működésben látható: Székelyudvarhelyen.

Referenciákkal kívánatra készséggel szolgálunk.

hengeralaku répa, mélyen a földbe nyuló gyökérzettel; bőtermő, de igen laza, puha husu s e miatt eltartása nehézségbe ütközik. Mélyen a földbe gyökerező természeténél fogva répakiszedő villával kell kiemelni a földből, de azért így is igen sok benakad. Ha bőtermő és egyetlen jó tulajdonságát értékesíteni akarjuk, más répafajtát is termesszünk mellette s a takarmányozás sorát úgy állapítsuk meg, hogy a Mammuth november—január havában, a másfajta pedig február—április havában takarmányoztassék fel.

Az oberndorfi egészen a földönülő gömbalakú répafajta, mely egykor a legkeresettebb takarmányrépa volt; de úgy látszik degenerálódott, jelenleg már csak a másodrendű répafajtákhoz sorolják. Egyik és pedig lényeges hibája, hogy ha jó termőerőben levő talajba kerül és az időjárás is kedvez fejlődésének, jókora nagyra nő, de az ilyen 8—10 kg-os példányok közepe üres, melynélfogva már a kiszedés alkalmával láthatók a rothadás jelei. A 6—7 kg-os répák is csak december hó közepéig tarthatók el. Azt azonban előnyűl kell ismernünk, hogy mivel a talaj felszínén ül leveleinél fogva könnyen kiszedhető, ásóvillára soha nincsen szükség. Minthogy csak a vékony gyökere szakad a földbe, kevés sár, föld tapad rá; kupacokba, vermekbe helyezésénél könnyen gurítható, s így kevesebb török össze vagy szenved zuzódást.

Az eckendorfi takarmányrépa a legújabban létesített fajtákhoz tartozik; alakja henger a közepén egy kis befűződéssel, karcsúsággal, de azért földön ül mint az oberndorfi, leveleinél fogva könnyen kitéphető, kiszedéséhez ásóvilla nem kell, tömör husu, jól eltartható.

Az olajbogyó alakú répa az eckendorfival egyidejűleg tűnt fel, a gyökere valamivel mélyebbre hatol a talajba, mint az eckendorfié, leveleinél fogva azonban ez is kitéphető, csak egy-egy darabot kell ásóvillával kiszedni; egyike a legtömörebb husu répának, jól eltartható, de 7—8 kg-osnál nagyobbára a legkedvezőbb feltételek mellett sem fejlődik.

Néhány év óta mind sűrűbben olvashatunk termésének meleg ajánlása mellett, a takarmány cukorréparól, mely kevesebbet terem ugyan, mint az előbb ismertett takarmányrépafajták, de a kevés termés minőségileg pótolja a mennyiségbeli hiányokat. Hogy értéke felől tájékozást szerezzek pár éven takarmány cukorrépat is termesztettem, mely alatt arról kellett meggyőződnöm, hogy a jelenleg termesztés alatt álló takarmány cukorrépafajták a közönséges takarmányrépafajták egyikével sem vehetik fel a versenyt. Kemény husa miatt a takarmány cukorrépat egyik állat sem eszi olyan mohósággal, mint a takarmányrépát; a baromfiak alig fogyasztanak belőle valamit. A szarvasmarhák, sertések ugyan megeszik elég jól, de nagy figyelmet kíván takarmányozásuk mert ha csak valamivel lépi túl az adag a szervezet feldolgozó képességének határát, mindjárt beáll a hasmenés. A répavágó késeket gyakrabban kell élezni, vágása pedig több munkaerőt igényel. Nem hagyható említés nélkül az sem, hogy a kiszedéséhez ásóvilla kell, tisztítása és elhelyezése pedig — ugyanazon mennyiséget állítva szembe — éppen kétszer annyiba kerül, mint a takarmányrépáké, melyeket mind egybe vetve én a takarmány cukorrépa termesztését ajánlani nem tudom.

Talaj, éghajlat, vetésforgó.

A mely talajon a tengeri bőtermést ad, azon a takarmányrépa is feltalálja a termesztéséhez szükséges feltételeket, szép és nagy termést azonban mélyrétegű, nedvtartó, televényben gazdag talajon várhatunk. A legnagyobb terméssel fizet a répa lecsapolt töfenéken, kiszáritott mocsaras helyeken és fristöréseken. Nem való répának az igen laza, száraz és televényszegény talaj. A mély réteg nem éppen elengedhetetlen feltétel, vagy legalább nem annyira, mint ezt a lóhere és lucerna megkívánja; természetem olyan talajon kat. holdjára eső 500 métermázsa répat, amelyen a lucerna csak kétszer volt megkaszalható s a kétszeri kaszálásból csak 20 métermázsa széna méretett be.

(Vége köv.)

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **A ló átlós állása.** A ló átlós (diagonális) állása alatt értjük a mellső vagy hátsó lábunknak azt az állását; ha a láb hossztenegelye körül ki van forgatva. Ez lehet részleges vagy teljes, aszerint hogy az alsó lábszár felére vagy pedig az egész alsó lábszárra terjed-e ki. Ez az átlós állás nagyon kellemetlen a patkolásnál. A patkó alakja a kifordított álláshoz alkalmazkodik és így elferdül. Ez a elferdülés azonban természetes, miért is nem indokolt az átlós patákat ferde patáknak jelölni. Ez a megfigyelés fontos a patkolásnál. Azok a kovácsok, akik nem tudják, hogy a paták az átlós állás folytán elváltoznak, csakhamar meggyőződnek arról, hogy rosszul patkolták meg a lovat. A ló lábának az állását tehát meg kell figyelni.

+ **Kellemetlen szagok felvétele a szőlő által.** Pacottet híres francia szőlészeti szakember, egész csomó esetet sorol el arra nézve, hogy a szőlő milyen könnyen veszi tel idegen testek kellemetlen szagát, mely azután a boron is megérzik. Egy szőlőskert pl. közeli szomszédságában állott egy nagy raktárnak, amelyben nagymennyiségű frissen impregnált vasuti talpfát tartottak. A szüret után a tulajdonos kellemetlen meglepetésül azt észlelte, hogy a mustnak kifejezetten kátrányos van. Azt remélte, hogy ez csak muló jelenség, amely az erjedés után eltűnik, azonban a bor még ennél is rosszabbat, kreozot-izt mutatott. Pacottet már régebben azt észlelte, hogy olyan szőlő után, amelynek közelében állati hulladékok kerülnek nagyobb mennyiségben a szemétdombra, a szüretelt mustnak a romlott husára emlékeztető illata van. Hasonló kalamitást észlelnek az olyan szőlőbirtokosok, akiknek szőlője szeles tengerpart közelében fekszik. Az állandó szél miatt a tenger a partra vet mindenféle romlandó anyagot, mely ott elrohad s a szőlőket, még ha néhány száz méter távolságban fekszenek is a parttól, megfertözi. A rossz illat nemcsak a mustban jelentkezik, hanem erjedés után a borban is megmarad.

+ **A vaj sózása** A konyhasót már igen régen használják a vaj konzerválására azokban az országokban, melyekben tartós vaj előállítására törekednek.

A vajba jutó konyhasó-kristályok az egyes írócseppeket felszivják, abban feloldódnak és nagy cseppé futnak össze. A későbbi gyúrásnál ez a folyadék kinyomatik s ily módon tejcukor és hamualkatrészek távolítatnak el. A sajtanagy, illetve fehérjefélék — mint számos kísérlet bizonyítja — ezáltal csak kis mennyiségben távolítatnak el. A sóval áthatott vaj jóval kevésbé alkalmas a felbontást okozó organizmusok tenyésztésére.

A konyhasó felbomlást védő hatása első sorban a víz elvonásán alapul, s így minél inkább sózzuk a vaját, annál tökéletesebben vonjuk el tőle a vizet s annál tartósabb lesz a

vaj; a sóból azonban csak legfeljebb egy bizonyos kis mennyiség alkalmaszhatunk, mert különben a vaj tulságos sós ízénél fogva élvezhetetlenné válik.

A sózásnak más módja a következő: Amint a vaj a köpülőben körülbelül borsónagyságu csomókba állott össze, a köpülést abbahagyjuk és az írot letöltvén, a vaját hideg vízzel addig mossuk, míg a mosóvíz egészen tisztán fut le róla; eközben arra ügyelünk, hogy a vajcsomócskák össze ne tapadjanak. Ha a vaját ily módon a hozzátapadó írotól megszabadítottuk, akkor egy előbb sózás vízzel és gőzzel teljesen megtisztított faedénybe tesszük és telített hideg konyhasó-oldatot töltünk rá s egy aprólyuku fődéllet letakarjuk; ezt a fődélet egy kővel megterheljük, hogy a konyhasó-oldat a vaját ellepje.

Ez alkalommal igen fontos, hogy a víz teljesen tiszta, izetlen és szagtalan legyen; ennek az eljárásnak nagy hibája az, hogy a vaj különleges íze és aromája teljesen veszendőbe megy, azonban a vaj néhány hétig kifogástalanul tartós, mert a vaját sós víz lepvén be a levegő oxigénjétől, a megavasodás föltételétől teljesen el van zárva; körülbelül 11 hét múlva azonban fagyuszerűvé válik, szürkészínű lesz és kellemetlen rothad szagot kap.

Hogy a vaját hosszú ideig frissen eltarthassuk, szükséges, hogy azt hideg helyre tegyük el és megfelelő csomagolással a levegő oxigénjét attól távoltarthassuk.

+ **Hangyák kiirtása.** Gyümölcsfa-csemeték megvédésére hangyák ellen a következő eljárás ajánlható: friss marhavelős csontot a hangyák reggeli és déli összejövele alkalmával a hangyafészekre helyezünk. A csontot csakhamar a hangyák egész raj lepi el; ekkor azt csendesesen felemeljük s egy fa töve mellett készen tartott s forróvízzel teleöntött edénybe dobjuk. Ezen eljárást többször egymásután ismételtjük mindaddig, míg végre oly csekély számban jelennek meg a hangyák, hogy a csemetét már többé nem kell féltetni.

+ **A legyeknek a szobából való elűzésére és távoltartására** igen alkalmasnak mondják azt az eljárást, hogy virágcserepekben ricinust termesztünk s nyáron és ősszel a növényt legalább nappal ablakainkban tartjuk. Gazdálkodók szerint a légy óvakodva kerül el olyan szobákat és helyiségeket, melyeknek ablakaiban néhány cserép ricinus növény van.

+ **A pulykák hasmenése.** Ezt a betegséget inkább az okozza, hogy a pulykák falánk tulságos mértékben fogyasztják a kerti csigákat. Ilyenkor gyorsan segélyre kell sietni a megbetegedett pulykáknak. Meleg ol, borba áztatott henyér és néhány szem bors jótékonyan hatnak az emésztésre és a hasmenés csakhamar megszűnik. Zöld takarmányt ilyenkor etetni nem szabad.

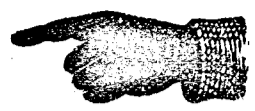
+ **Szenet a tyukoknak** Igen hasznos, ha a baromfiak vízében. ivóedényében faszenet tartunk, mert ez tisztán tartja italukat. De éppen olyan hasznos, ha a tyukok is esznek szenet, mert annál egészségesebbek maradnak. Csakhogy törve hiában adjuk a szenet nem nyulnak hozzá. De könnyen rákaphatjuk a szénévre úgy, hogy ha kukoricát széné étetünk és elhintjük nekik. Azt móhon falatozzák fel és az az eredménye lesz, hogy tyukjaink nemcsak egészségesebbek lesznek mintegy megvédve a betegség ellen, hanem még mint szorgalmas tojók is ki fognak tűnni.

KORMÁNYINTÉZKEDÉSEK.

A gyapjuminősítő intézet új igazgatója. A m. kir. földmívelésügyi miniszter Kovácsy Béla gazdasági tanintézetű igazgatót megbizta az országos m. kir. gyapjuminősítő intézet igazgatói teendőinek ellátásával.

Erdély Legnagyobb Drogeriája!

Háztartási cikkek!

Főraktár mindennemű bel- és külföldi gyógyszer különlegességeiből, kötszerek és betegápolási eszközök

ÁLLATGYÓGYÁSZATI CIKKEK

LITKE LŐRINCZ

(ezelőtt Burger.)

Gyógyáru-vegyszer-, pipere és illatszert üzlete Kolozsvár, Mátyás király-tér 32. sz. Telefon 250.

HÁZIASSZONYOK FIGYELMÉBE!
Házilag készítendő igen jó LIKÖRÖK és RUMOK előállítására kitűnő FRANCIA AROMAKAT hozok forgalomba, melyeket 1 liter Likör vagy Rum készítéséhez bármely aromába 60 fillérért üvegekben árusítok.

Készítése gyors, olcsó és tiszta:

A következő aromákban:

Allasch	Barack	Cognac	Császárkörte	Meg	Rózsá
Anisette	Benedictiner	Curacao	Kávé (Mocca)	Narancs	Rum
Ananas	Cacao	Chatreuse	Kömény	Punch	Seprő
			Maraschjónó	Pfefferüma	Szilviorium
					Törköly
					Vanília

Naponta 2-szer postai szétküldés!

Yes amerikai porcelán puder

5 korona helyett csak 4 korona, kisebb doboz 2 korona 50 fillér.

Gazdasági cikkek!

Kerjük gyárunkat meglátogatni.

Falazótégla és tetőcserép

homok és cementből könnyen állítható elő bármely munkás által.
Dr. GASPARY gépein

Cement lapok, Cement alagsövek, Kerítés-oszlopok.
Cement ürtömbök, Cement salak-téglák, Ablak-keretezések, Határhövek stb.

Különlegességi gépgyár.

Dr. Gasparly & Co. Markranstädt, Leipzig mellett,

80. sz. árjegyzék díjmentesen.

Városhoz közeli
vagy jó vasúti össze-
kötetési nagyobb
600-2000 holdas
hirtokot
bérbe, vagy meg-
vételre sürgősen
keresek.
Címem a kiadóban
(r. y.) alatt.

DUNKY FIVÉREK

CS. ÉS. KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZEK

ajánlják a mai kor igényeinek megfelelően berendezett műtermüket a nagyérdemű közönség becses figyelmébe.

Műtermeik vannak:

Kolozsvár, Mátyás király-tér 10. **Miskolc, Városház-tár 20.**

Dés, Felsőszétatér. **S.-A.-Ujhely, Főtér 9.**

1729 **Sárospatak, Kossuth Lajos-u. 70.**

A LEGNAGYOBB ÁLLAMI ÉS ELSŐ DÍJAKKAL KITÜNTETVE

Bogday Gyula tájkertészete

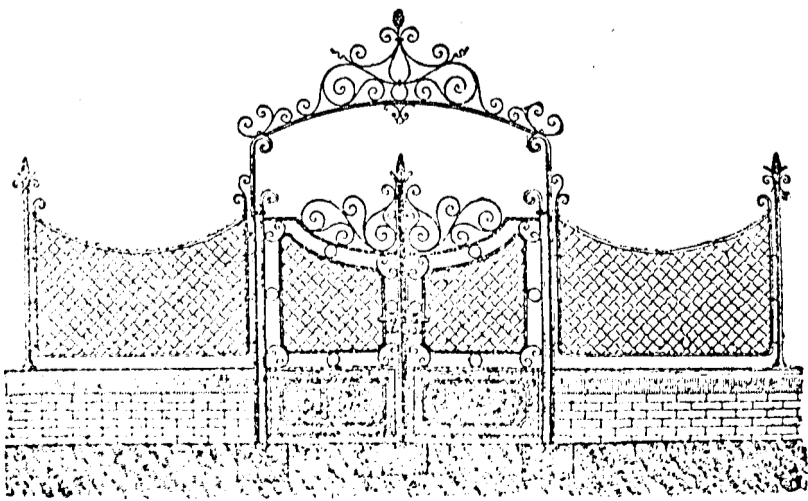
tájkertész és kertépítő

BUDAPEST

Kerttechnikai iroda: Telefon 25-33

VII, Gizella-ut 15.
(Lakás: Stefánia-ut 1. szám.)

2278

LÉBER GYULA

Első erdélyi sodrony szövetszövet-fonat, kertkerítés és ruganyos acél sodrony ágybetétek gyára

Kolozsvárt, Egyetem-utca 7. szám.

Telefon szám 439. Telefon szám 439.
Készít minden e szakba vágó sodrony munkákat izléses kivitelben és gyári áron.

Raktáron mindenformájú kerítés, Hungária és 6 sarkos horgonyozott fonatok is méterenként 30 fillértől fölfelé.

Nagy képes árjegyzék és minta fonatok kívánatra ingyen küldetnek

VEGYEN! VEGYEN!
Konverzionális Jelzalog-Sorsjegyet!
 E sorsjegyek mindenikét kihúzzák a törlesztési húzáson és a nyeresemény húzásokon az a sorsjegy is tovább játszik, melyre előzőleg egy vagy több nyeresemény már esett. E sorsjegyek 70 éven át játszanak és kaucióképen is letehetők. Legnagyobb főnyereseménye:
egy millió korona.

Húzások: minden év február 25-én, április 25-én, június 25-én, augusztus 25-én, október 25-én és december 27-én.

Részletre:
 egy darab 15 havi részletfizetésnél havi 10 korona
 egy darab 17 havi részletfizetésnél havi 9 korona
 egy darab 20 havi részletfizetésnél havi 8 korona
 egy darab 23 havi részletfizetésnél havi 7 korona
 egy darab 28 havi részletfizetésnél havi 6 korona

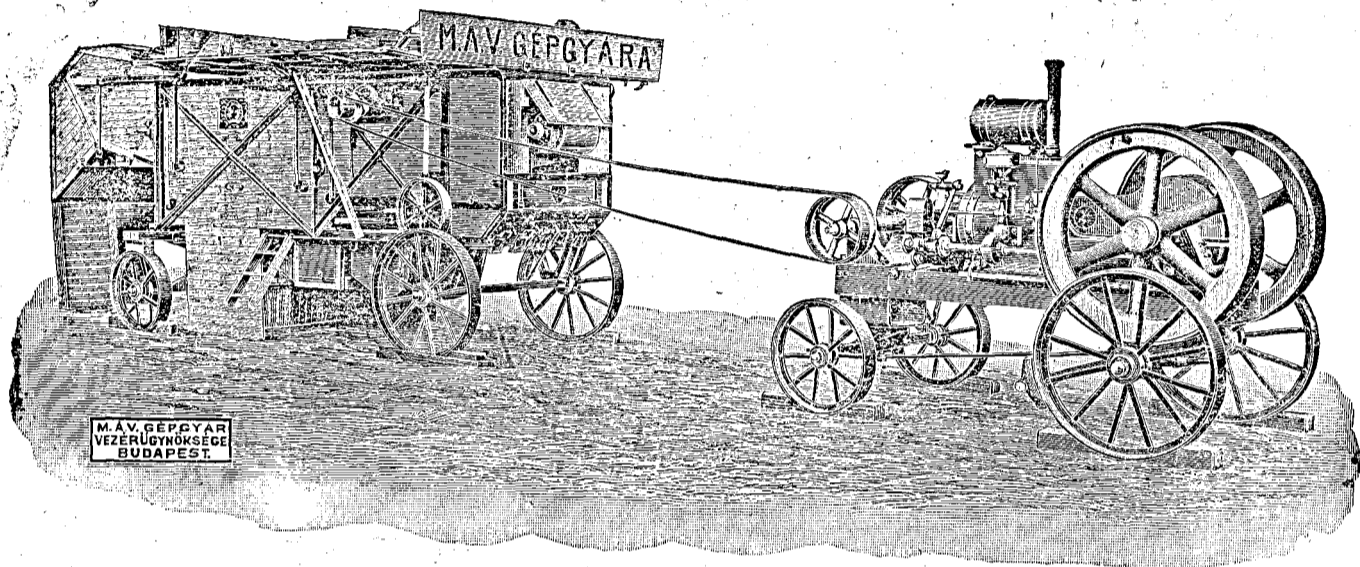
vagy letétre 20 K foglaltó lefizetése után legolcsóbb kamatra,
 A nyeresemények azonnal a vevőt illetik.

2004 Kapható a
Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank
 részvénytársaságnál
 Mátyás király-tér 7 szám alatt.

Legújabb szerkezetű

BENZIN CSÉPLŐ-KÉSZLETEK

tulszárnyalnak minden más gyártmányt.

Nagy munkaképességű! **CU Cluj / Central University Library Cluj** Gazdaságos üzem.
 Kivánatra szívesen küldünk árjegyzéket és költségvetést.

A Magyar Királyi Államvasutak Gépgyárának Vezérügynöksége, BUDAPEST.

2021

ERDÉLYI BANK
 és TAKARÉKPÉNZTÁR R.-T.
 Kolozsvár, Mátyás kir.-tér 32.

M. kir. szabadalm. osztálysorsjegyek főelárusító helye.
A bank elfogad betéteket
 takarékpénztári könyvekre, folyószámlákra s azokat felmondás nélkül visszafizeti.
Leszámitól, váltókat, utalványokat,
 járadékokat, checkeket, kisorsolt értékeket stb. stb.
Értékpapirokat, idegen pénznemeket
 elad és vásárol.
Előleget ad értékpapírokra,
 folyószámlán és előre meghatározott időre.
Díjmentesen bevált szelvényeket
 és elvállalja a sorsjegyek revízióját.
Kibocsát utalványokat, checkeket,
 hitelleveleket bármely külföldi piacra.
Rendelkezésre tart felek saját zárai alatt
 tűz- és betörésmentes páncélszekrényeket. (Safe Deposits.)
 2017 Üzleti órák:
 d. e. fél 9-től fél 1-ig, d. u. 3-tól 5-ig.

HUTTER GERŐ
 Első Magyar Gőz- és Villamerőre berendezett

MŰLÉPGYÁRA

Kolozsvárt, Jókai-utca 7.ik szám.

Ajánlja a legkitűnőbb valódi méhviaszból, bármely méret szerint készült műlépei.

Sárga műlép 1 kgr. 5 korona.

Fehér műlép 1 klg. 6 korona 50 fillér.

Csomagolásért csak saját költségeimet számítom fel. Az árak az itteni posta vagy vasutállomásig szállítva értendők. A tisztán kezelt fehér és világossárga salakmentes, idegen anyagoktól ment viasz kgr.-ját 3 koronáért beváltom.

Becsés megrendelését várva vagyok:

2433

Teljes tisztelettel: **HUTTER GERŐ**, műlépgyáros.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től

10-50 éves lejáratu

olcsó ingatlan jelzalog-kölcsönöket, szepzek konvertálok más intézeti terheket, rendbeszedem egyuttal az elhanyagolt telekkönyvi birtok és teherállapotot, kagyors és költséget kimélő eljárással.

A „Nagyszebeni Földhitelintézet“-től adó- és egyéb levonásmentes, óvadékképes, különösen katonai óvadéku alkalmas, a főzsdéken is jegyzett 50 év alatt kisorsolandó

4 1/2 %-ot tisztán jövedelmező zálogleveleket. A szelvények költségmentesen az Intézetnél Nagyszebenben és a „Kolozsvári Kereskedelm. Banknál“ kifizettetnek 2018

A legmegbízhatóbban közvetitem: magán- és bérházak, birtokok és bérletek, erdők, bányák és ezek termékeiuek adás-vételi ügyleteit. Telefon: 859. sz.

Erdélyi erdő-, faanyag- és banyaügynökség **GOMBOS BENO** Kolozsvár, Ferenc József-nt 7. A „Nagyszebeni Földhitelintézet“ kizárólagos ügynöksége.

Legnagyobb választék és legjutányosabb árban kapható.
 Divatos **férfi ingek**, alsó-nadrágok, gallérok, kézelők és finom angol és francia zsebkendők.
Női len és chiffon ingek, bugyigók, szoknyák, háló ingek és kabátok.
Fű és leányka fehérenmű minden nagyságban és minőségben állandó raktár.

Sárga Kristof

utódei

fehérenmű, vászon és szőnyeg nagy raktara

Kolozsvárt, Deák Ferencz-u. 3.

2005
Telefon-szám 567.

Telefon-szám 567.

Matrac, paplan, pokróc, valamint mindenféle ágyhuzat szakszertűen készítve, olcsó árban található. — Minden fajtájú és nagyságu szalon, ebédő és futószőnyeg, gypaju és csipkefüggönyök.

Amerikai önműködő ablak-rolletták egyedüli főraktár.

Szivattyúk és Mérlegek

különleges gyár
Garvenswerke,
 Wien, II., Handelsquai No. 130.
 Mintaraktár: I., Schwarzenbergstrasse 6.

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10. II. em.

Alakult 1900.

Biztosítéki alap

Alapítványok a kormány hozzájárulásával 1,981.700.— K.
 Tartalékok 1,933.963.54 „
 Összesen 3,915.663.54 „

1901. évi fölösleg	90.349.— K.
1902. „	59.782.26 „
1903. „	109.331.73 „
1904. „	72.438.23 „
1905. „	61.730.60 „
1906. „	39.243.65 „
1907. „	41.877.32 „
1908. „	81.088.76 „
1909. „	106.589.64 „

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.
 Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjrányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből egy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kaptak.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartaléka helyezett. Az 1903. évben jégkár ellen biztosítottak 4%-ot díjvisszatérítést kaptak. Az 1904. és 1905. évben a jégkár ellen biztosítottak 2-2%-os díjvisszatérítésben részesültek. Az 1906. évben a jégkár ellen biztosítottak, kik 5-10 évre adják fel biztosításukat 5% engedményben részesültek. Az 1907. és 1908. valamint 1909. évi üzletfelesleggel pedig tartalékainkat gyarapítottuk, ugy hogy 1909. év végén a tartalékok 1,933.963.54 koronára rúgnak.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál.

2008 **Az igazgatóság.**

A. M. Á. V. erdélyrészi fő- és mellékvonalainak menetrendje. Érvényes 1910. május 1-től.

Budapest—Brassó:							
Vv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Gyv.	Szv.	Gyv.	Szv.
—	700	820	—	200	640	935	ind.
—	1254	415	—	714	253	242	↑
—	404	720	—	933	557	521	↑
Tvszsz	—	—	—	—	—	—	↑
129	540	905	—	1051	832	646	↑
307	706	1031	—	1233	1027	801	↑
354	738	1112	—	116	1115	822	↑
—	844	1230	1217	301	133	905	↑
—	918	107	1245	351	213	930	↑
—	1018	214	127	517	323	1013	↑
—	1135	347	280	750	508	1119	↑
—	—	406	243	818	532	1132	↑
—	—	753	516	1245	856	319	↑
—	—	—	—	—	—	—	↑

Aranyosgyéres—Torda:							
Szv.	Szv.	Vv.	Vv.	Vv.	Vv.	Vv.	Szv.
450	813	1032	1150	1036	354	716	847
513	835	1054	1212	1058	416	738	909

Vv.	Vv.	Vv.	Vv.
442	702	442	230
—	—	—	—
—	—	—	—
—	—	—	—

Arad—Tövis					
Gyv.	Szv.	Vv.	Gyv.	Szv.	Gyv.
1221	404	1000	704	632	ind.
232	810	402	935	959	↑
316	917	600	1030	1107	↑
416	1033	725	1123	1224	↑
429	1102	746	1136	1244	↑
451	1131	821	1157	110	↑

Sz.-Kocsárd—Déda:					
Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
204	904	438	840	ind.	↑
244	943	519	918	↑	↑
408	1110	642	1030	↑	↑
608	111	842	—	↓	↑

Brassó—Bereck:				Sepsiszentgyörgy—Gyergyószentmiklós				Kiskapus—Nagyszeben			
Szv.	Szv.	Vv.	Tvszsz	Szv.	Szv.	Vv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.	Szv.
540	803	251	617	423	708	933	744	ind.	ind.	ind.	ind.
703	1011	433	734	830	—	122	—	ind.	ind.	ind.	ind.
820	1128	559	—	—	—	—	—	ind.	ind.	ind.	ind.
914	1232	657	—	—	—	—	—	ind.	ind.	ind.	ind.
1033	140	833	—	—	—	—	—	ind.	ind.	ind.	ind.

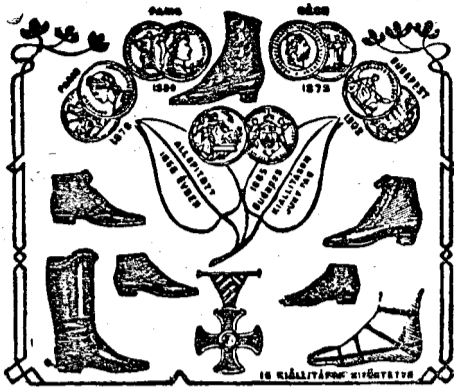
Küküllőszög—Parajd						Alvinc—Nagyszeben					
Vv.	Szv.	Vv.	Vv.	Szv.	Vv.	Szv.	Vv.	Szv.	Vv.	Szv.	Vv.
230	1021	235	ind.	ind.	917	234	740	421	ind.	700	1122
423	1207	437	ind.	ind.	739	640	1224	821	ind.	305	743
815	336	825	érk.	érk.	410	—	—	—	érk.	—	350

Fogaras—Brassó:						M. Ludas—Beszterce					
Vv.	Vv.	Vv.	Vv.	Vv.	Vv.	Tvszsz	Vv.	Tvszsz	Vv.	Tvszsz	Vv.
320	832	620	ind.	ind.	750	—	405	518	ind.	701	713
704	1212	930	érk.	érk.	420	743	1016	—	érk.	—	1240

MATUTSEK JÓZSEF

KOLOZSVÁRT, Szentegyház-utca 3.

Ajánlja általánosan elismert saját műhelyében készült
FÉRFI ÉS NŐI CIPŐ RAKTÁRÁT.

2019

Vidéki megrendelések mérték után de legbiztosabban egy hasznáit, a lábra találó cipő beküldésével a legjobb anyagból és divat szerint lehetőleg gyorsan teljesíttetnek.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH
Budapest, Vározi-körút 68.
által a legutányosabb árak mellett ajánlatukba

Locomobil és gőzcséplőgépek,
szalmakazalozók, járgány-cséplőgépek, lóhere-cséplők, tisztító-rosták, konkolyozók, kaszálo- és aratógépek, szónagyűjtők, boronák, sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók, szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsolók, darálók, őrlőmalmok, egytemes acél-ekék, 2- és 3-vasú ekék és minden egyéb gazdasági gépek.

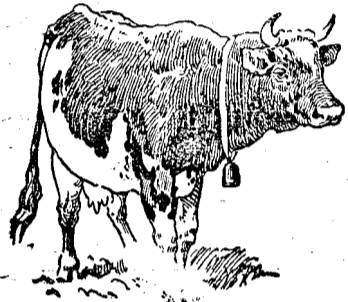
Szőlőkötöző-fonál
jobb és olcsóbb mint a raffia.

ZSÁK és PONYVA

a legjobb minőségben és legutányosabban a **Fischer-féle**

zsák és ponyvagyárban Budapest, Nádor-utca 31-33 sz. szerethető be. A Fischer-féle szab. impregnált szavatolt tiszta lenből készült vízhatlan ponyvák nagy strapa mellett is eltartanak 10-12 évig. A 28 év óta fennálló Fischer-féle zsák- és ponyvagyár az ország legjelentékenyebb uradalmainak és viszonteladóinak szállítója.

Pontos, szolid kiszolgálás.
Ponyvakölcsönző intézet.
Tessék ajánlatot kérni!
2260

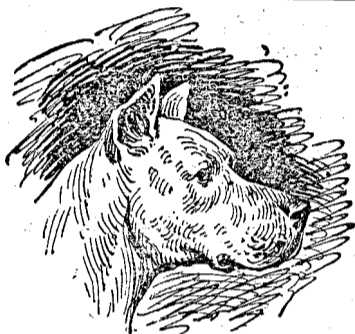

Kwizda-féle Korneuburgi marhapor,

Diétikus szer lovak-, marhák- és juhoknak.
1 doboz ára K 1.40
1/2 — 70

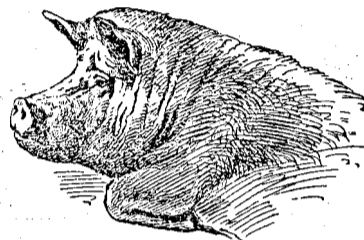
Közel 50 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágyhiánynál, rossz emésztésnél, valamint teheneknél a tej javítása s a tejelőképeség közösa céljából.

1900. párisi világkiállítás Grand Prix.

Kwizda-féle kutyapilulák

zselatin-átvonattal. Hajtópilulák kutyáknak.
1 doboz ára K 2.—

Kwizda-féle sertéspar.

Diétikus szer a hizlalás elősegítésére.
Kis doboz K 1.20. Nagy doboz K 2.40.
Erősítő takarmány,
lovak és szarvasmarhák számára,
1 doboz 5 étadag K —.60, 1 láda 50 étadag K 6.—

Főraktár: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerháza
BUDAPEST, VI, Király-utca 12. és Andrassy-út 26. szám.

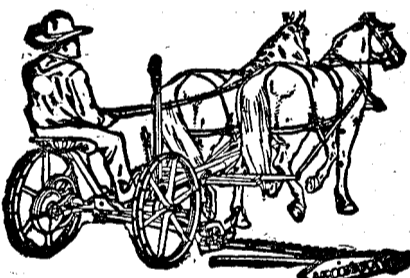
2450 II.

Kwizda-féle Restitutions-fluid

mosóvíz lovak számára. — Egy üveg ára K 2.80.
Az udvari istállóban és versenyistállóban 40 év óta használatos, mint kitző erősítő szer nagyobb munka végzése előtt és után, gyógyulásoknál s ib. Trainingbea nélkülözhetetlen.

Védjegy, címke és csomagolás szabadalmazva.

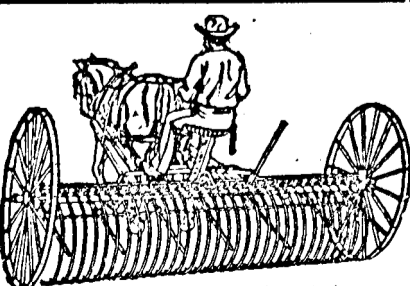
Mc. Cormick fűkaszalógép 3 1/2, 4 és 5 ang. láb metszőszélességben.

Dült gabonában

megint csak a Mc Cormick kéve-
kötő-aratógép fogja bizonyítani
óriási fölényét minden más gyárt-
mányval szemben, mert

szerkezete a legerősebb

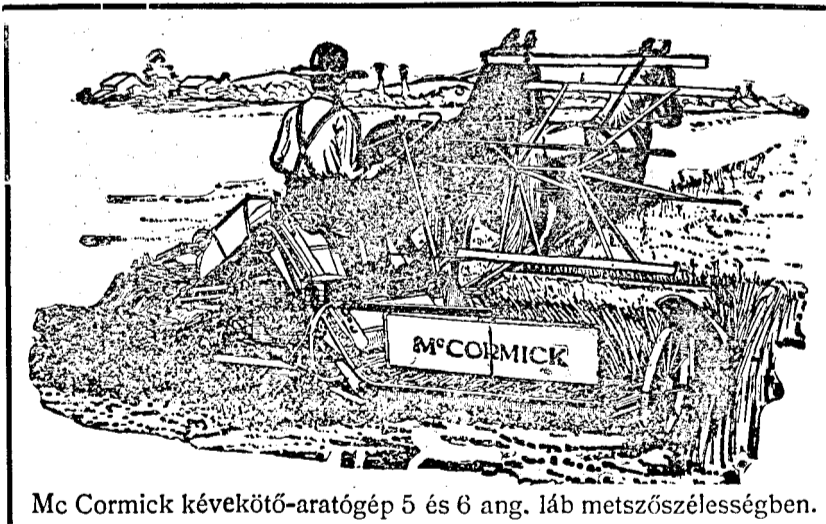
a mellett **vonóerőszükség-
lete a legkisebb**, és szab.
kalászemelő-készülékével a legne-
hezebb fekvő gabonát is jobban
aratja, mint a legjobb kéziarató.

Mc Cormick acél-szénagyűjtő.

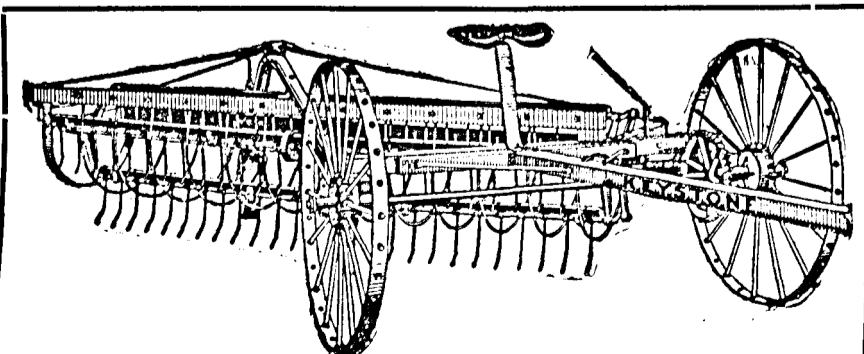
McCormick Harvesting Machine Company

Igazgatóság és főraktár:
Budapest, Alkotmány-u. 12. sz.

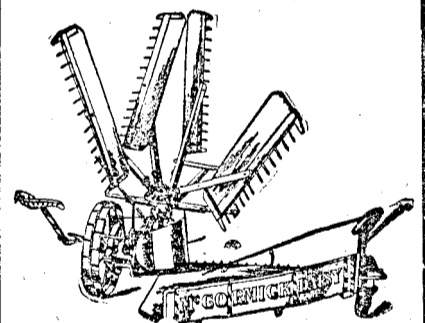
Mc Cormick kéveköti-aratógép 5 és 6 ang. láb metszőszélességben.

2098

»Sidelivery« egyesített szénagyűjtő és forgatógép.

Világhírű speciális gépeinkről kimerítő képes leírásokat
kivánságra szivesen küldünk.

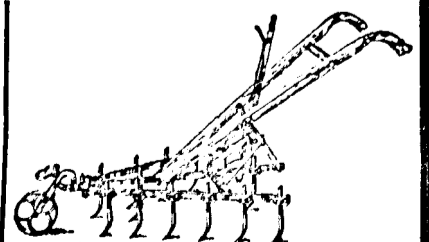

Mc Cormick „Daisy“ marokrakó-
aratógép.

„SIDELIVERY“
egyesített szénagyűjtő és for-
gató gépünk

az erdélyi viszonyoknak

kitűnően megfelel, mert a széna
akár fűből, akár vetett takar-
mánynövényből készüljön is, az
első napi száradás után felgyűjt-
hető és utána azonnal petrencéz-
hető. Számos erdélyi és magyar-
országi gazdaság tapasztalatai a t.
érdeklődőknek rendelkezésére
bocsájtatnak.

Tengeri Kapálóke.